

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ”
СЕЛО ОСИКОВИЦА, ОБЩИНА ПРАВЕЦ

ВЪТРЕШНОУЧИЛИЩНА КВАЛИФИКАЦИЯ

Форма на обучение: Институционална - учители

Вътрешноучилищен обучител - Илонка Недялкова-начален учител

Тема

„Профил на приобщаващия учител”

Четири основни ценности, отнасящи се до ученето и преподаването, бяха идентифицирани като фундаментални за работата на учителите в приобщаващото образование. **Това са:**

- 1. Способност за оценка на различните възможности на учениците** – приемане на различията на учениците като ресурс и ценно предимство за ученето.
- 2. Подкрепа на всички ученици** – учителите да имат високи очаквания за постиженията на всички ученици;
- 3. Съвместна работа** – сътрудничеството и работата в екип са основни подходи за всички учители;
- 4. Лично професионално развитие** – преподаването е и учене и учителите са отговорни за това да учат през целия си живот.

По надолу в текста, тези основни ценности са представени със съответните области на компетентност на учителите.

Областите на компетентност са съставени от 3 компонента: отношение към учениците, знания, умения.

Отношението, с което учителите подхождат към децата и самото разбиране на проблема изискват определени знания и ниво на разбиране. Едва тогава идва необходимостта от умения, за да може това знание да бъде използвано на практика.

За всяка област на компетентност са представени съществените знания и умения.

С цел да се отдаде еднакво значение на всички важни фактори, областите на компетентност са представени в списък. Важно е да се отбележи, че факторите не са подредени йерархически и не бива да се разглеждат изолирано един от друг, тъй като те са тясно свързани помежду си и до голяма степен са взаимно зависими.

Представени са само онези области на компетенция, които участниците в проект TE4I извеждат като ключови по време на своите дискусии и те не са изчерпателни.

1. Способност за оценка на различните възможности на учениците –приемане на различията на учениците като ресурс и ценно предимство при ученето.

Областите на компетентност тук се отнасят до:

- Разбиране на концепцията на приобщаващото образование;
- Гледната точка на учителя върху различията на учениците.

1.1 Разбиране на концепцията на приобщаващото образование

Отношението и принципите, определящи тази област на компетентност са:

... образованието се основава на разбирането за равенство, човешки права и демократичност за всички ученици;

... приобщаващото образование се отнася до социални реформи и не подлежи на преговори;

... приобщаващото образование и качествено образование не бива да се разглеждат като отделни видове образование;

...достъпът до общообразователните училища сам по себе си не означава нищо; участието означава всички ученици да са включени в значими за тях учебни дейности;

Най-важните знания и разбирания в тази област на компетентност са:

... теоретични и практически концепции и принципи в подкрепа на приобщаващото образование на глобално и местно ниво;

... по-широка система от култури и политики на образователните институции на всички нива, които имат отношение към приобщаващото образование. Възможните силни и слаби страни на образователната система, в която учителите работят трябва да бъдат открити и осъзнати от тях;

... приобщаващото образование е подход към всички ученици, не само към тези, идентифицирани като имащи допълнителни нужди или застрашени от изключване от образователната система;

... използването на различна терминология за описване и категоризиране на учениците; езикът, с който учителите си служат, когато говорят за приобщаване и различия;

... приобщаващото образование като съвкупност от присъствие (достъп до образование), участие (придобиване на качествен опит) и постижения (процесът на обучение и резултати) на всички ученици;

Ключови умения, които трябва да се развият в тази област на компетентност включват:

... критична оценка на личностните разбирания и схващания и влиянието, което те имат за другите;

... етичност и конфиденциалност при общуване;

... способност за разбиране на конкретната ситуация и контекст;

... прилагане на стратегии, които подготвят учителите да се справят с неприобщаващо поведение и работа в ситуации на изолация;

... проявяване на емпатия към разнообразните нужди на учениците;

... демонстриране на уважение в социалните взаимоотношения и използване на подходящ език в общуването с учениците или други заинтересовани страни в образованието.

1.2 Гледната точка на учителя относно различията на учениците

Отношения и разбирания, определящи тази област на компетентност са:

... да си „различен“ е нещо напълно нормално;

... различията трябва да се уважат, да бъдат ценени и възприемани като ресурс, който засилва възможностите за учене и е носител на нови ценности в училището, местните общности и обществото като цяло;

... всеки ученик има право гласът му да бъде чул и да му бъде обърнато внимание;

... учителят е ключовият фактор, влияещ на самооценката на учениците, а в последствие и върху техния потенциал за учене;

... категоризирането и поставянето на етикети могат да имат негативно влияние върху възможностите за учене.

Най-важните знания и разбирания в тази област на компетентност са:

... важна информация относно различията на учениците (породена от допълнителни потребности, културни, езикови, социално-икономически фактори, минал опит и др.);

... самите ученици са ресурс за подпомагане на ученето за приемане на различията, както за тях самите, така и за техните връстници;

... всеки ученик учи по различен начин. Това може да бъде използвано в подкрепа, както на собственото учене, така и на това на своите връстници;

... училището като общност и социална среда, влияе върху самооценката и потенциала за учене на учениците;

... училището и учениците в класната стая са в процес на постоянна промяна; различията не бива да се разглеждат като нещо статично.

Ключови умения, които трябва да се развият в тази област на компетентност включват:

... да се научим как да учим от различията;

... да открием най-правилния начин да отговорим на различията във всяка една ситуация;

... темата за различията да бъде застъпена в учебния план;

... използване на различията в подходите и стиловете на учене като ресурс за учителите;

... принос към изграждането на училището като общност, която насърчава, уважава и отбелязва напредъка на всички свои ученици.

2. Всички ученици да бъдат подкрепяни – учителите да имат високи очаквания за постиженията на всички ученици.

Областите на компетентност тук се отнасят до:

- Насърчаване на академичното, практическото, социалното и емоционално учене на всички ученици;

- Ефективни подходи на преподаване в класа, където всички деца учат заедно.

2.1 Насърчване на академичното, практическото, социалното и емоционално учене на всички ученици

Отношенията и разбиранята в подкрепа на тази област на компетентност са:

... ученето е преди всичко социална дейност;

... академичното, практическото, социалното и емоционално учене са еднакво важни за всички ученици;

... очакванията на учителите са ключов фактор за успеха на учениците и за това е важно те да имат високи очаквания за всички;

... всички ученици трябва да участват активно във вземането на решение по отношение на тяхното обучение и оценяването на постиженията им;

... учителите и семейството са важен ресурс за обучението на учениците;

... придобиването на качества като решителност и самостоятелност е от изключителна важност за учениците;

... способността за учене и потенциалът на всеки един ученик трябва да бъдат открити и развивани.

Най-важните знания, определящи тази област на компетентност са:

... осмисляне на това колко ценна е съвместната работа с родителите и семействата;

... типични и атипични пътища на развитие на детето, особено по отношение на социални умения и умения за комуникация;

... различни модели на учене и подходи за учене, използвани от учениците.

Важните умения, които трябва да се развият в тази област на компетентност включват:

... учителят трябва да бъде ефективен събеседник на вербално и невербално ниво, който да отговаря на разнообразните нужди на учениците, родителите и другите професионалисти;

... подкрепа на развитието на комуникационните умения и възможности на учениците;

... оценяване и доразвиване на уменията на учениците за учене как да се учи;

... възпитаване на учениците да бъдат независими и самостоятелни;

... насърчаване на подходи за учене, базирани на съвместна работа;

... въвеждане на подходи за ръководене на позитивното поведение, които подкрепят социалното развитие и общуването;

... съдействие в ситуации в училище, при които учениците е възможно да „поемат риск“, дори и да не се справят в сигурна среда;

... използване на оценка при подходите за учене, която взема предвид социалното, емоционалното и академичното учене.

2.2 Ефективни подходи на преподаване в класа, където всички деца учат заедно

Отношенията и принципите, определящи тази област на компетентност са:

... ефективните учители са учители на всички ученици;

... учителите носят отговорност за улесняване на ученето на всички ученици в класната стая;

... способностите на учениците не са ограничени; всички ученици са способни да учат и да се развиват;

... ученето е процес и целта на учениците е да развият умения как да учат, а не само да запомнят съдържанието на уроците;

... процесът на учене е един и същ за всички ученици – има съвсем малко на брой „специални техники“;

... в някои случаи, някои обучителни трудности могат да изискват адаптиране на учебния план и на подходите на преподаване.

Най-важните знания и разбирания в тази област на компетентност са:

... теоретичните знания и моделите на преподаване подкрепят процеса на учене;

... подходи за стимулиране на позитивно поведение и управление на класната стая;

... управление на физическата и социална среда в класната стая, в подкрепа на обучителния процес;

... идентифициране на пречките пред учене и начини за справяне с тях. Включване на тези техники в подходите на преподаване;

... развиване на базисни умения – в частност ключови компетенции, заедно с асоциирани подходи на преподаване и оценка;

... оценка на методите за учене, с фокус върху разпознаването на силните страни на ученика;

... диференциране на учебния план, на процесите на учене и на материалите за учене, така че всички ученици да бъдат приобщени и да бъдат посрещнати техните различни нужди;

... персонализирани обучителни подходи за всички ученици, които ги подкрепят да развият самостоятелност в процеса на учене;

... развиване, прилагане и ефективно преразглеждане на индивидуални образователни планове или подобни индивидуални програми на учене, когато е подходящо;

Важните умения, които трябва да се развият в тази област на компетентност включват:

... прилагане на лидерски умения в класната стая, които включват системни подходи за позитивно управление на класната стая;

... индивидуална работа с учениците, но също така и в смесени групи;

... използване на учебните планове като средство за приобщаване, увеличаващо възможностите за достъп до учене;

... справяне с различията в процеса на развитие на учебния план;

... определяне на методите, съдържанието и резултатите от ученето;

... работа с учениците и техните семейства с цел да се индивидуализира процеса на учене и поставяне на целите;

... улесняване на съвместното учене, при което учениците си помагат взаимно по различни начини, включващи взаимно обучение между връстници, с гъвкаво разпределение на учениците в групи;

... използване на голям набор от методи и подходи за преподаване по систематичен начин;

... използване на информационни и адаптирани технологии, в подкрепа на гъвкави начини на преподаване;

... прилагане на подходи за учене, основаващи се на факти, за постигане на образователните цели, алтернативни пътища на учене, гъвкави инструкции и даването на ясна обратна връзка на учениците;

... оценка за ученето и оценка на ученето, в негова подкрепа, които не дават етикети и не водят до негативни последици за учениците;

... ангажиране с учениците за съвместно решаване на проблемите;

... развиване на набор от умения за вербална и невербална комуникация с цел улесняване на ученето.

3. Съвместна работа – сътрудничеството и работата в екип са основни подходи за всички учители

Областите на компетентност тук са:

- Работа с родителите и семействата;

- Съвместната работа с други специалисти в областта на образованието.

3.1 Работа с родителите и семействата

Отношенията и принципите, определящи тази област на компетентност са:

- ... повишаване на знанието, че съвместната работата с родители и семейства допълнително спомага за постигането на добри резултати;
- ... зачитане на културните и социалните особености на родителите и семействата;
- ... разбирането, че ефективната комуникация и съвместната работа с родителите и семействата е отговорност на учителите.

Най-важните знания и разбирания в тази област на компетентност са:

- ... приобщаващо преподаване, базирано на сътрудничество и съвместна работа;
- ... значимостта на позитивното междуличностно общуване;
- ... влиянието на междуличностното общуване върху постиженията на учениците.

Важните умения, които трябва да се развият в тази област на компетентност включват:

- ... ефективно ангажиране на родителите и семействата, в подкрепа на процеса на учене на техните деца;
- ... ефективна комуникация с родителите и другите членове на семейството с различен културен, етнически, езиков и социален статус.

3.2 Съвместна работа с други специалисти в областта на образованието

Отношението и принципите, определящи тази област на компетентност са:

- ... приобщаващото образование изисква всички учители да работят в екип;
- ... сътрудничеството, партньорството и работата в екип са ключови подходи за всички учители и трябва да бъдат приветствани;
- ... съвместната работа в екип подкрепя професионалното учене със и от други професионалисти.

Най-важните знания и разбирания в тази област на компетентност са:

- ... значение и предимства на съвместната работа с други учители и професионалисти;
- ... налични системи и структури за бъдеща подкрепа, принос и съвети;
- ... мултидисциплинарни работни модели, в които учителите в приобщаващата класна стая си сътрудничат с други експерти от различни области;
- ... подходи за съвместно преподаване, при които учителите използват ефективно екипния подход, като въвличат самите ученици, родителите, съучениците, други училищни преподаватели и помощния персонал, както мултидисциплинарен екип, когато е подходящо;
- ... езикът/терминологията и основните концепции и перспективи на други професионалисти, участващи в образователния процес;
- ... силните връзките, които съществуват между отделните звена трябва да бъдат приети и учителите трябва ефективно да боравят с тях.

Важните умения, които трябва да се развият в тази област на компетентност включват:

... умения за ръководене на процесите в класната стая, които улесняват ефективната съвместна работа;

... съвместно преподаване и работа в мобилни екипи;

... работа в училищната общност и възползване от вътрешни и външни за училището ресурси;

... превръщане на класа в общност сама по себе си, която е част и от голямата училищна общност;

... принос към всички процеси на развитие, преразглеждане и оценка в училище;

... решаване на проблемите съвместно с други специалисти;

... принос за по-широка мрежа от партньорства с други училища, обществени организации и образователни институции;

... използване на голям набор от умения за вербална и невербална комуникация с цел улесняване на сътрудничеството и съвместната работа с други професионалисти.

4. Личностно професионално развитие – преподаването е и учене, а учителите са отговорни за това да продължават да учат през целия живот.

Областите на компетентност са:

- Учителите като рефлексивни практики;

- Образователната степен е само основата, върху която се трупат професионални умения.

4.1 Учителите са гъвкави и практични

Отношенията и принципите, определящи тази област на компетентност са:

... преподаването е процес на решаване на проблеми, който изисква текущо и системно планиране, оценяване, преосмисляне и е последван от променящи се действия;

... практиките на рефлексия улесняват учителите да работят ефективно с родителите, както в екип с другите учители и професионалисти в и извън училище;

... значението на практиката, основаваща се на фактите да ръководи учителя в неговата работа;

... вземане под внимание на развитието на персонализиран педагогически подход, който да ръководи учителя в неговата работа;

Най-важните знания и разбирания в тази област на компетентност са:

... саморефлексия и учене как да се учи;

... какво формира рефлексивния практик и как да бъде развита личната му рефлексия върху и в хода на работа;

... методи и стратегии за оценка на нечия работа и представяне;

... методи за изследване и работа и тяхното значение за работата на учителя;

... разработване на лични стратегии за решаване на проблеми.

Ключови умения, които трябва да се развият в тази област на компетентност включват:

... системно оценяване на постиженията / представянето на другите;

... ефективно включване на другите в оценяването на процесите на преподаване и учене;

... принос за развитието на училището като общност, в която се учи.

4.2 Образователната степен е само основата, върху която се изграждат професионални умения

Отношенията и принципите, определящи тази област на компетентност са:

... учителите носят отговорност за личното си постоянно професионално развитие;

... образователната степен е първата стъпка към учене през целия живот;

... преподаването е процес на учене; желанието за придобиване на нови умения, активното търсене на информация и съвети е нещо положително, а не израз на слабост;

... учителят не може да бъде експерт по всички въпроси, отнасящи се до приобщаващото образование. Основните познания в тази област са задължителни, но постоянното обогатяване на знанията по темата е ключово;

... промяната и развитието са константа в приобщаващото образование, учителите трябва да притежават умения да ръководят процеса и способност да отговарят на променящите се потребности и нужди по време на тяхната кариера.

Най-важните знания и разбирания в тази област на компетентност са:

... законът за образование и останалата нормативна уредба, свързана с него и тяхната отговорност и задължения към учениците, техните семейства, колегите и професията;

... възможности за обучения и курсове за по-нататъшно професионално развитие, с цел задълбочаване на знанията и уменията за водене на тяхната приобщаваща практика;

Ключови умения, които трябва да се развият в тази област на компетентност включват:

... гъвкави стратегии за насърчаване на иновациите и личностното развитие;

... усвояване на управленски стратегии, които позволяват възможности за квалификация;

... с отворени очи и проактивност за възприемане на колегите и другите професионалисти като източник на нови знания и вдъхновение;

... принос към ученето на цялата училищна общност и процеси на развитие.

